

Äventyret i Kalahariöknen

En äventyrsfilm där tre ungdomar tvingas fly genom den afrikanska Kalahari-öknen undan fientliga viltjägare. På vägen lär de sig samarbete och respekt för varandras särart.

Åldersrekommendation:
mellanstadiet

En filmhandledning av
Joakim Ryckert

filmen *Äventyret i Kalahariöknen* får vi möta de vita 16-åringarna Nonnie och Harry, och den lite äldre bushmannen Xhabbo. För att undkomma och kunna avslöja en skrupelfri liga med tjuvjägare tvingas de tillsammans fly genom den väldiga Kalahariöknen, en flykt som bara är möjlig genom samarbete.

Filmen väcker också frågor om viltvård och om hur vi ska kunna freda de krympande områdena med vild natur och de utrotningshotade djurarterna.

Filmens handling

Den bortklemade och överciviliserade New York-bon Harry Winslow anländer med sin far till viltvårdsstationen Hunters drift, någonstans invid Kalahariöknen i södra Afrika. Där lever Nonnie Parker, den betydligt tuffare och vildare dottern till stationens chef.

En omedelbar och ömsesidig antipati uppstår direkt dem emellan, men nänstans under ytan anar man ändå ett visst intresse. Nonnies vän, bushmannen Xhabbo, blir med sin visdom och naturlighet den nödvändiga bryggan mellan de båda. Det blir också han som erbjuder sin hjälp när ett hänsynslöst gäng tjuvjägare bränner ner Hunters drift och mördar barnens föräldrar.

För att klara sig undan tjuvjägarna, som i hemlighet leds av Ricketts, en nära vän till Nonnies far, finns bara en väg – vindens. Att med den i ryggen undkomma förföljarna.

– Men kan vinden klara det, kan vi, säger Xhabbo som är fylld av

På flykt undan viltjägare; Xhabbo, Nonnie och Harry.

uråldrig visdom och öken-know-how.

Under oerhörda påfrestningar och med tjuvjägarna hack i häl lyckas de trots allt ta sig över öknen och med hjälp av Nonnies stora idol, den ärrade viltvårdaren Mopani avslöjar de Ricketts olagliga verksamhet. Men det hela hade inte lyckats om de inte hade lärt sig att lita på och lyssna till varandra.

När Ricketts inser att spelet är slut driver girigheten honom i döden, och han begravs under de stulna elefantbetarna och väldiga jordmassor i sin gruva. Harry kan nu återvända till civilisationen, men hans nyfunna insikter och en spirande kärlek till Nonnie får honom att stanna kvar.

Kulturmönster

När Harry först kommer till Afrika förstår vi ganska snabbt att han inte alls hör hemma där. Hans frågor om vad som finns att göra besvaras av chauffören med en uppräknning av

överlevandets vardagssysslor. Men Harry ville ju bara veta om det fanns konserter, idrottsevenemang eller annan underhållning att tillgå. Van att leva i en storstad, med alla dess bekvämligheter och nöjen har Harry helt tappat kontakten med livets själva grundbult, kampen för överlevnaden. När han ganska omgäende håller på att sprängas i luften är det ytterligare ett bevis för att han styrs av tillfälliga nycker och sinnesintryck istället för att kunna se den livsviktiga helheten och olika orsakssammanhang. Han är utlämnad till olika experters kunskaper och den moderna teknikens lösningar, utan egen förmåga att ställa upp alternativ.

För Nonnie verkar problemet vara det motsatta. Hon har tvingats lita helt till sin egen förmåga att klara sig och har därför problem med social konvens och umgänge utan direkt målinriktning. Van att klara sig själv och inte lita till andra är hennes förmåga att ställa upp

alternativa lösningar strikt begränsad till den egna erfarenhetshorizonten. Någon tid eller något utrymme för att vara självreflekterande, njuta eller ta intryck av poesi, musik eller andra estetiska uttrycksformer kan hon inte unna sig.

★ *Hur utvecklas de båda genom filmen? Finns det några speciella vändpunkter som ger dem insikter i dels den egna tankevärldens begränsningar och dels andra sätt att lösa problem? Bushmannen Xhabbo grundar sin världsbild på en intuitiv upplevelse av nuet starkt kopplad till det egna folkets tradition och historia, och i ett aktivt samspel med sin omgivning. Vilken roll spelar Xhabbo för det gradvisa närmandet mellan Harrys och Nonnies olika världs- och självbilder? Och hur skulle Xhabbo klara sig i Harrys New York? Vem förändras mest under filmens gång? Varför? Och varför väljer Harry att stanna kvar i Afrika i slutet av filmen?*

Könsroller

Nonnie presenteras i filmens inledning med en mängd "manliga" attribut och beteenden. Hon spränger och skjuter, lär tjänstefolket svära och låter inte omtanken om utseende och kläder stå i vägen för ett aktivt bemästrande av den vilda naturen. hennes ideal och förebild är den viltvårdande ensamvargen Mopani, som inte drar sig för att ha ihjäl tjuvskytta "om det är nödvändigt". Hon är dessutom kaxig och självsäkert autonom.

För Harry gäller nästan det omvända. När Nonnie precis har räddat honom från att sprängas i luften är det första han tänker på att klaga på att hon har smutsat ner hans kläder. Han skriver dagbok, uppskattar blommor och "skönhet", vill inte sova utomhus och är allmänt överkänslig. Han äter dessutom, vad han tror vara, Paté – och det vet ju alla att "riktiga karlar äter inte paté".

Det finns inledningsvis alltså för mycket av "fel" sorts stereotyp könsbundna karaktärsdrag hos de båda. Könsrollerna finns där – fast omkastade. Och detta står naturligtvis i filmen i vägen för deras möjligheter att bekräfta varandra som könsvarer – att bli kära. Men under det hårda trycket från den eviga naturens krafter slipas de förväntade könsdragen långsamt fram ju längre filmen och ökenvandringen fortgår. ★ *Hur ser det ut på slutet? Titta t ex på så enkla saker som hur de är klädda i början och i slutet av fil-*

men. Vad och hur gör de saker? Se t ex på Harrys kroppsspråk när han hälsar och när han tar adjö. Försök hitta fler sådana detaljer och situationer där de långsamt vidgar sina manliga respektive kvinnliga sidor.

Vad händer t ex vid Harrys och Nonnies bråk om vem som ska bära ryggpåsen? En annan central scen är när Harry nedlägger sitt första byte. Fundera på scenen och den efterföljande med Harrys gåva och försök se på vad som händer mellan de båda. Och vad betyder burfågarna som Harry ger Nonnie vid uppbyggnaden av den nedbrända farmen i slutscenen?

Tror ni att de hade kunnat bli kära i varandra om de inte hade förändrats? Varför – varför inte? Vad säger filmen om hur våra känroller bör se ut och om hur vi bör fungera som könsvarer?

Miljö / naturvård

En viktig huvudroll hittar vi inte i skådespelarlistan – naturen. För djurlivet och den vilda naturen är ju själva drivkraften i filmens konflikt. Det är naturens prövningar och möjligheter som utvecklar filmens karaktärer. Samtidigt är den ju i ett större sammanhang grunden för allt livs fortlevnad. Och det är naturen som i filmen blir utgångspunkten för den moraliska diskussionen om vilka medel vi bör använda i kampen för en bättre värld.

På ena sidan står förste jaktvårdsinspektören, och Nonnies far, Mr Parker. Hans väg till förändring bygger på lagstiftning, upplysning och reformarbete. En konventionell väg som i bästa fall fungerar i välmående demokratier.

★ *Men hur ser det ut i fattigare länder med svaga, och ibland korrumperade, statliga funktioner och organ? Det är dessutom en väg som tar tid och kostar mycket pengar. Och tiden är knapp, försök få fram WWFs lista över utrotningshotade djurarter och studera den. Och var ska pengarna komma ifrån? Diskutera gärna vilket ansvar vi i de rikare länderna har för naturresurser som vi i högsta grad är medskyldiga till exploateringen av, och dessutom drar största nyttan och vinsten av.*

Men ändå får man väl säga att det ligger mycket i Mr Parkers argument att "Folk måste prata med varandra, annars förändras inget".

Problemet är väl att det också ligger mycket i Nonnies och viltvårdaren Mopanis svar – Folk måste slåss

för vad de tror på, annars förändras ingenting! Frågan är väl då hur långt man ska gå i sin kamp. Att som Mopani ta till våld, ja faktiskt döda människor, kan verka att gå för långt. Även om man, som han hävdar, bara gör det om det är nödvändigt. Om man tillåter sig att ta till samma medel, naket våld, som motståndarna har man på sätt och vis ställt sig på samma nivå. Och då är det ju endast ändamålet som skiljer sig. Och även om man då anser sig ha mer rätt måste man nog fråga sig om det är alldeles självklart.

★ *Diskutera om vilka gränser det finns för vad man kan – eller får – göra för att bevara djurlivet som det ser ut i dag. Är allt liv heligt? Tänk t ex på de utdöda jätteödlorna vars fossiler på många sätt utgör förut-sättningarna för hur liv och natur ser ut idag?*

Försök se på vilka i filmen som företräder de olika ståndpunkterna, hur det går för dem och hur de utvecklas genom filmen. Finns det någon som kan sägas stå utanför skalan? Tänk på hur Xhabbo fungerar i sitt förhållande till naturen, livet och döden. Är det ett hållbart alternativ? Vad är skillnader mellan Xhabbos försvar för att döda "när det är nödvändigt" och Mopanis?

Försök skaffa fram material från olika naturskyddsforeningar, WWF och olika lokala miljöorgan och studera hur de arbetar. Hur ser det t ex ut på platsen där ni bor?

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

USA 1993 A Far Off Place
Manus: Robert Caswell, Sally Robinson
Regi: Mikael Solomon
Foto: Juan Ruiz Anchia
Musik: James Horner

I ROLLERNA:

Nonnie – Reese Witherspoon
Harry – Ethan Randall
Xhabbo – Sarel BOK
John Ricketts – Jack Thompson

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 108 min
Format: 1:1.85
Ljudsystem: Dolby Stereo
Censur: Från 11 år
Svensk premiär: 14.1.1994

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27126,
102 52 Stockholm Tel. 08-665 11
00, fax 08-661 18 20